

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 2. septembra 1857.

Tečnost merve (sená) v primeri z drugimi pridelki.

Letos je senó drago; tedaj se ga bo živini manj dajalo ali se bo celó nadomestovalo z drugo klajo. Da pa se v tem prava mera — ne preveč ne premalo — zadene, je treba, da sleherni gospodar vé, koliko imajo razni pridelki po primeri živeža ali redivne moči v sebi.

Navada je, da se s senom ali z mervo primerjajo drugi pridelki. Naj „Novice“, čeravno so od te reči že govorile, ravno zdaj našim gospodarjem v spomin prinesó te razmere, da prevdarijo, kaj bolj kaže pokladati živini gledé na ceno tega ali unega pridelka in pa na redivno moč njegovo.

Sploh se rajta, da 100 funtov (ali 1 cent) dobrega (sladkega) sená redí ali zaleže toliko kot

reži	51 funtov	grahorčneslame	159 funtov
pšenice	45 „	ječmenove	295 „
ječmena	54 „	prosene	250 „
ovsa	59 „	ovsene	235 „
koruze	32 „	koruzne	400 „
grahore	50 „	pšenične	400 „
boba	64 „	režene	442 „
turške detelje	89 „	krompirja	201 „
nemške „	98 „	korenja	276 „
štajarske „	88 „	pese	220 „
lečne slame	163 „	repe	540 „

Nekoliko iz zgodovine iznajdb sploh.

(Dalje.)

III.

V krajih, kjer niso imeli ljudje z domačimi, pa tudi ne z divjimi živalmi opraviti, kjer je pa narava žita in družih koristnih sadežev dajala, so začeli ljudje zgodaj se s kmetijstvom pečati. Stanovitnih prebivališč so si naredili in bolj složno in pokojno so živeli. Ko še niso imeli ne drevesa, ne brane, ne lopate in družega orodja, je bil dober hlod lesa in roke so mogle pomanjkanje poljskega orodja domestovati. Ko niso imeli ne kóse ne serpa, so mogli rastljine tergati in puliti. Mlatičev ni bilo in žival je mogla zernje iz žita méti. Zernje so jedli ali sirovo ali pa so ga med kamnjem méli, dokler niso mlinov znašli.

Da so ljudje ogenj spoznali in se naučili, ga delati, je dobrotljivi Bog skoraj da s tem za ljudi skerbil, da je blisk kako vnetljivo reč vžgal. Morebiti da so ljudje tudi vidili, da so se s tem iskre pokazale, ko je terd kamen na kako rudo priletel ali padel. Zna biti, da so take iskre na kako reč padle, katero so vnele; da je ta reč kaj časa tléla ali clo goréla in na rečéh, s katerimi je v dotiko prišla, moč razodéla, ktera je ljudi očitno učila, kako ogenj rabiti. Tako so mogli ljudje tudi spoznati, da ogenj mraza varuje, da v tamni noči svéti, da jim zamore jedila péči in kuhati, rudnine topiti itd. Rudnine topiti jim je morda najpervo kak gojzden požar, ali pa tudi kak podzemeljsk ogenj pokazal,

in ko so se naučili rudnine v svoj prid obračati in topiti, jim je bilo mogoče, mnogo lesénega in kamnenega orodja opustiti in namesti tega močnejega rudnenega, zlasti železnega se posluževati. Rud so našli včasih na poveršji zemlje ali pa v zemlji, iz ktere so jih kopali. Globočeje in globočeje so kopali in dalje in globočeje ko so kopali, več rud so dobivali. Tako se je rudništvo začelo. V prednji Azii in Egiptu so imeli neki že v starodavnih časih rudnike. Da niso bili taki, kakor so današnji, si je lahko misliti.

Zdaj je bila marsikterim iznajdba bolj lahka in vspéšna pot odperta. Ljudje so se v marsikterem ozéru začeli omikovati, pa se vé, da ne povsod enako.

IV.

Če človek v družbi živí, dobiva v nji vselej priložnost, moč svojega duha buditi in vaditi, in to temveč, kolikor večja je družba in kolikor večje so njene potrebe. Vsak bi rad družega prekósil, vsak bi rad kaj bolje storil memo družega. In tako se izcimijo v človeku po mišljenji in prizadevanji nove misli in iz téh nove iznajdbe. Tudi žlahno prizadevanje, svojemu bližnjemu koristiti, spodbada marsiktero glavo k novi delavnosti, in ga napelje k iznajdbam, ktere življenje bolj složno delajo in znánosti množijo. Med poslednje se štejejo tudi iznajdbe za izbistrovanje uma in za naučenje prav koristnih, in deloma prav vzvišenih védnost. Tako prihaja človek bolj in bolj popoln. Bolj urno napredovanje omike se je pokazalo zlasti od časa, ko so krepki močje države ustanovili. Obertnije in kupčija so odslej dalje in dalje korenine poganjale.

Narayoslovska drobtinica.

Zakaj molí pès jezik iz ust, kadar mu je vroče?

Na vprašanje, zakaj pès pri vročini jezik iz ust molí, marsikdo ne vé družega odgovoriti, kakor: „zato, ker mu je vroče.“ Gojzdnarji, lovci in drugi pešljubci pripovedujejo z modrim obrazom od svojih psov, da se potijo le po jeziku, ki ga iz ust molé, in da zategavoljo, ker niso po truplu od potú mokri, jim ne škoduje merzla pijača. Zoper to bi skoraj nikakoršnega opazka ne bilo treba, ker pot odločujejo le zeló majhni v koži ležeči mehurčki, ki imajo ustja skoz luknjice poverhne kože. Ker pa teh mehurčkov s poverhno kožo vred jezik nima, ampak njegova koža drugačne lastnosti ima, tudi ni govorjenja, da bi se potil pès po jeziku.

Pravi vzrok, kateri psu ohlajenje vzrokuje, je deloma ta, da pljuča nekoliko nadomestujejo kožno hlapenje, deloma pa ta, da ko pès jezik iz ust pomolí, vzdigne jezikovo korenino, proste končke jezikove kosti (Zungenbein) z vsemi sosednimi mišicami. Zato se prostor krog jezička spremeni, in zamore več zraka teči proti njemu. Ker veliko hladnega zraka v sapnik teče, mora biti prijetno hladni občutek v gerlu, kterege še poviša hitro sopenje, ki je pri hitri hoji potrebno. Ker pa pri tem povžite stvari hitro se prebavljajo in veliko gorkote vzrokujejo, se psu ni treba bati, da bi se prehladil pri hitrem ohlajenji. Stari psi se zatorej tudi veliko poprej prehladé. Tušek.